

Doc. Vlastislav Matoušek, Ph.D. Lublaňská 1727/27, 120 00 Praha 2, EU

Tel: 00420 732272217 E-mail: vlastislav@gmail.com matousek@shakuhachi.cz

<http://www.shakuhachi.cz> www.komuso.cz

<http://www.musica.cz/skladatele/matousek-vlastislav.html>

Office: Music and Dance Faculty of the **Academy of Performing Arts in Prague**
Department of **Music Theory**

Tel: 00420 234244143 www.hamu.cz

HAMU

Oponentský posudek disertační práce

Česko-balkánský kontrapunkt: Etnografie fenoménu *balkán* v Praze

Mgr. Alena Libáňská, UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, Fakulta humanitních studií
Integrální studium člověka – Obecná antropologie

Hned úvodem si dovoluji konstatovat, že předložená práce je nepochybně velmi kvalitní a velice kompetentně vypracovaná. Je navíc dokladem nejen již značně vyzrálé odborné invence a erudice, ale též vytříbeného smyslu pro terénní výzkum a systematické reflexe získaných poznatků, a to včetně invenčního využití dlouhodobých vlastních interpretačních a performančních zkušeností se zkoumanými fenomény.

Coby etnomusikolog, skladatel a koncertní performer samozřejmě oceňuji takto zasvěcený a především vlastní interpretační praxí poučený vhléd do hudebně-antropologické roviny tématiky *balkánu* v Praze. Takto výjimečná pozice pak umožňuje vzít v potaz a reflektovat i zvláštnosti a detaily, které by pouhému externímu vědeckému zkoumání mohly snadno uniknout.

Oceňuji jistou logiku v uspořádání práce do 8 základních dílčích celků – 1. Úvod, 2. Teoreticko-metodologické zakotvení, 3. Role Balkánu v českém *balkánu*, 4. Český hudební *balkán*, 5. Jak se dělá *balkán*, 6. Od hudeb Balkánského poloostrova k fenoménu *balkán*, 7. Od zpěvačky k etnomuzikoložce a 8. Závěr.

Již dle anotace (s. iv) je práce o sociálním vyjednávání mezi jednotlivými aktéry hudebního světa – *soundscapes* – „*balkánu*“, tedy účastníků takto nazvaného hudebního žánru, a to těch českých i těch původem z Balkánského poloostrova. Stručně řečeno jde o analýzu faktorů, které ovlivňují to, co se dnes v Praze pod pojmem „*balkán*“ (vždy důsledně psáno takto s malým b a kurzívou) provozuje.

V Úvodu autorka dále stručně objasňuje téma své práce a zejména motivaci i výjimečné osobní inspirační pohnutky, které ji právě k takto nevěšednímu tématu přivedly. Definuje *balkán* jako hudební styl a charakterizuje strukturu práce.

2. kapitola - Teoreticko-metodologické zakotvení prezentuje Merriamův analytický model, koncept „*soundscapes*“ Kay Shelemay, základní východiska urbánní etnomusikologie podle Adelaidy Reyes, a koncept Česko-balkánského kontrapunktu jako vzájemného ovlivňování Čechů s jejich představiči a Balkánců, těch, kteří tu žijí i těch, kteří k nám jezdí – viz dále).

Za velmi přínosné považuji soustavné snahy definovat pojmy, jako např. český hudební *balkán*, stereotypizace, hudební globalizace, hudební svět města etc. Uvádí se zde tři základní výzkumné otázky: 1) Jak lze tento styl charakterizovat; 2) Jak došlo k jeho vzniku a jaký podíl na něm mají hudebníci a migranti z Balkánu; 3) Jaký podíl na něm mají naopak Češi.

3. kapitola - Role Balkánu v českém *balkánu* je o historii migrace z Balkánu do ČR, ve skutečnosti jen z bývalé Jugoslávie a Bulharska, protože hudba jiných zemí, např. Rumunska nebo Řecka, se v českém *balkánu* zatím nevyskytuje. Načež autorka představuje 4 typy zásadních vlivů (s. 48 – 75) s vlastními názvy: Balkán patriotický, komerční, integrační a zprostředkovaný.

4. kapitola - Český hudební *balkán* vychází z magisterské diplomní práce, kterou autorka na toto téma psala již před 5 lety: totiž jak dělají *balkán* Češi (s. 76 – 104). Demonstruje tam, jak se za poslední léta situace změnila: zatímco dřív se jako *balkán* označovala pouze jakási verze folkloru, dnes jsou tu další žánry: charakteristická balkánská dechovka a „Balkan beats“, tedy techno. Základním konceptem, který utváří výsledek, je imaginace (jak si to Češi představují – aniž by důsledně pátrali, jestli je to tak), a to imaginace něčeho „jiného“, exotického“, a samozřejmě tak vzniká stereotyp.

5. kapitola - Jak se dělá *balkán* (s. 105 – 138). Autorka tu ukazuje, jakými prostředky se vytváří představa Balkánu. Jde jednak o prostředky hudební (asymetrický rytmus, exotická modalita, zvětšené a zmenšené intervaly etc.), i nehudební – textové (s. 130) a vizuální (132).

6. kapitola - Od hudeb Balkánského poloostrova k fenoménu *balkán* (139 – 147) ukazuje 5 základních typů vlivů, které měly na podobu našeho žánru dopad: koncerty Gorana Bregoviče, romská dechovka, balkanbeatová scéna v Německu, bulharský vícehlasý zpěv a filmy, zejména ty Kusturicovy.

7. kapitola - je dle mého názoru nejpřínosnější, protože přináší poměrně novou osobní zkušenost: Autorka tu reflektuje skutečnost, že je zároveň badatelkou, ale i celkem vlivnou aktérkou na zkoumané scéně. Demonstruje, jak je tato pozice jednak problematická, nedává dostatečný odstup, ale zároveň i přínášející zcela výjimečný osobní vhléd do zkoumaného fenoménu, protože člověk bývá obvykle buď jen jedno, nebo druhé).

8. část – Závěr tvoří již stručné shrnutí výsledků výzkumu a jeho interpretace.

Nepokládám za účelné nadále uvádět a popisovat jednotlivé další podrobnosti a přínosy práce, jako jsou např. analytické sondy do konkrétních písní a aranžmá, zajímavé informace uvedené v rozhovorech s významnými aktéry zkoumané hudební scény etc. Ty taktéž demonstrují koncepčnost a logiku, a to i v následném řazení dalších částí kapitol, myšlenek a sledu informací, postupně směřujících až k velice zajímavým a objevným poznatkům.

Odborný jazyk je vytříbený, myšlenky jasně a lapidárně formulované do přehledných vět. Anotace, citace a odkazy, bibliografii, citace webových stránek, odkazy na youtube, rozhovory a diskografie, grafy a přílohy, lze jen pochválit. Cenným doplňkem je také terénní materiál – audio a video nahrávky z koncertů, přepisy rozhovorů, foto z performancí etc., který jsem obdržel elektronicky - předkládaný na příloženém CD dle seznamu příloh. To vše určitě ještě autorce poskytne skvělé inspirace v dalším bádání.

Zbývá jen dodat, že se dle mého názoru jedná o takřka příkladně vypracovanou práci, bez formálních chyb, včetně extrémně minimálního množství překlepů a drobných přehlédnutí

Závěrem důrazně podtrhuji, že považuji práci jednoznačně za zdařilou a mimořádně přínosnou, ve všem splňující i veškeré formální náležitosti. Vzhledem ke všem zmíněným okolnostem, k jedinečnosti tématu v našem kulturním prostředí a ke kvalitě jeho zpracování, rozhodně **doporučuji(!)** práci k obhajobě.

doc. Mgr. Vlastislav Matoušek Ph.D.
KTH HAMU v Praze